

TARTU ÜLIKOOI VÄLISMAGISTRANTIDE EESTI KEELE ÕPPE KOGEMUSED JA VAJADUSED SEOSSES NENDE TULEVIKUPLAANIDEGA

KERTTU ROZENVALDE

Annotatsioon. Artikli fookuses on välisüliõpilaste vaade eesti keele õppele ja selle korraldusele Tartu Ülikoolis. Riigiasutuste ning ülikooli migratsiooni- ja keelepoliitika on suunatud välisüliõpilaste kaasamisele Eesti ühiskonda ja tööturule, luues selleks võimalusi läbi eesti keele õppe. Keelepoliitika edukaks korraldamiseks on oluline mõista eri toimijate kogemusi ja vajadusi. Artiklis kaardistatakse Tartu Ülikooli välisüliõpilaste eesti keele õppimise kogemust ja vajadusi, pöörates sh tähelepanu nende huvile õppida keelt Eestisse jäämiseks. Artikkel põhineb 2023. aastal Tartu Ülikooli välismagistrantide hulgas korraldatud küsitlusuuringul ja näitab, et välisüliõpilased tunnevad eesti keele õppimise vastu ülikoolis rohkem huvi kui kohustuslike ainepunktide kättesaamiseks vajalik, neid kannustab keeleõppes peamiselt Eestis elamine, vähemal määral ka soov pärast lõpetamist Eestis tööd leida. Üldiselt on välisüliõpilased keeleõppekorraldusega rahul, peamise lisandusena vajaksid nad rohkem võimalusi eesti keeles suhelda ja olla kaasatud kohalikesse suhtlusvõrgustikesse.

Võtmesõnad: välisüliõpilased, kõrgharidus, keeleõppekorraldus, keelepoliitika, eesti keel teise keelena

1. Sissejuhatus

Eesti riigi välisüliõpilaste migratsioonipoliitika on suunatud sellele, et kõrgharidust omandama tulnud välismaalased jääksid pärast ülikooli lõppu siia tööle (Haaristo 2014; SA Archimedes 2015; Rootalu 2023). Eelnevad uuringud välisüliõpilaste tööhõive kohta on välja toonud lõhe suuresti eestikeelse tööturu ja ingliskeelse ülikooliõppe vahel ning rõhutanud probleemina välisüliõpilaste ebapiisavat eesti keele oskust

ja kohaliku suhtlusvõrgustiku puudumist (Hein 2016; Ernst & Young Baltic 2017; Gross, Veldre 2017; Kreegipuu 2017; EKKA 2019). Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) välisüliõpilaste keeleõppepoliitika eesmärk on neid Eesti ühiskonda kaasata, pakkudes neile piisavalt võimalusi eesti keelt omandada. Ministeerium suunabki ülikoole pakkuma ingliskeelsete õppekavade järgi õppivatele välisüliõpilastele eesti keele õpet mahus, mis võimaldaks neil Eestis tööd leida. Tartu Ülikool muutis alates 2023/2024. õppeaastast enamikule välisüliõpilastest eesti keele õppe kohustuslikuks. Missugused on aga välisüliõpilaste endi keeleõppevajadused? Artiklis vaatlen Tartu Ülikooli tasemeõppe välismagistrantide eesti keele õppimise kogemusi ja vajadusi, mh seoses nende tulevikuplaanidega.

Eesti ülikoolides on umbes 5000 välisüliõpilast, neist veidi üle kolmandiku Tartu Ülikoolis. Tartu Ülikool pakub mitmekesiseid võimalusi eesti keelt õppida, siiski on aktuaalne küsimus, kuidas välisüliõpilastele keelt õpetada, et see vastaks nende vajadustele ja nad suudaksid soovi korral Eestisse tööle jääda. Parandamiseks eesti keele õppe korraldust Tartu Ülikoolis, tehti 2023. aastal ingliskeelsete magistriõppekavade välisüliõpilaste seas küsitlus, milles paluti jagada eesti keele õppimise kogemust ja vajadusi ning tulevikuplaane. Artiklis otsin vastust järgmistele küsimustele.

1. Milline on Tartu Ülikooli välisüliõpilaste eesti keele õppe kogemus? Kuidas ja miks nad õpivad eesti keelt? Kuidas nad hindavad eesti keele õppimise võimalusi Tartu Ülikoolis?
2. Kuidas seostub eesti keele õpe välisüliõpilaste tulevikuplaanidega?
3. Millist keeleõpet välisüliõpilased enda sõnul vajavad?

2. Kaasav keeleõppekorraldus

Artiklis tegelen keeleõppekorraldusliku küsimusega, võttes arvesse, et keelepoliitika pole vaid see, mida tehakse keelepoliitika sildi all (Spolsky 2004; Rozenvalde, Klaas-Lang 2022). Keeleõppekorraldus on ühes korpus- ja staatuskorraldusega üks keelepoliitika alussammastest. Selle esile tõstja Robert L. Cooper (1989: 33) on määratlenud keeleõppekorralduse püüdlustena suurendada keele kasutajate arvu või keele levikut, luues ja parandades selle omandamise võimalusi. Keeleõppekorralduse toimimiseks on oluline kaardistada keeleõppijate vajadused: mis keelerepertuaari vajatakse, kuidas ja miks see omandatakse (Siiner jt 2018). Tsentraalsed

keelepoliitilised otsused on edukamad, kui nende tegemisel on arvestatud inimeste keelekasutuse, -uskumuste ja -vajadustega (Spolsky 2004).

Kõrghariduses on keeleõppekorralduse eesmärk tihtipeale üliõpilaste keelepädevuse suurendamine nii, et sellest oleks kasu tööturule liikumisel (Siiner jt 2018). Rahvusvaheline ülikool valmistab üliõpilasi ette nii kohaliku kui ka üleilmse tööturu jaoks. Üliõpilasmobiilsuse ja ingliskeelse õppe laienemisega seoses on keelepoliitilistes uuringutes hakatud tähelepanu pöörama välisüliõpilaste kaasatusele ja isoleeritusele kui olulistele teguritele, mis mõjutavad keeleõppekorralduse tulemuslikkust. Inglisekeelse õppe keelekasutuse uuringud on näidanud, et ülikoolides suheldakse välisüliõpilastega peamiselt inglise keeles nende kaasamise eesmärgil (Söderlundh 2012; Mortensen 2014; Rønne Nissen 2018), kuid see võib põhjustada hoopis nende isoleerimist kohalikust ühiskonnast ja tööturust (Mortensen 2014; Rønne Nissen 2018). Ka tööturu-uuringud on näidanud, et välisüliõpilaste kaasamiseks kohalikule tööturule on oluline, et nad oskaks soravalt kohalikku keelt (Chiswick 2009; Wang 2020), siiski saavad nad kasu ka ingliskeelsest läbikäimisest kohalikega, sest isiklike kontaktide kaudu on võimalik saada vajalikku infot (töö)kultuuriruumi kohta, mis soodustab nende kohanemist (Mosneaga, Winther 2013; Laine 2017; Alho 2020; Wang 2020).

2.1. HTM ja Tartu Ülikool välisüliõpilaste keeleõppe korraldajatena

Tartu Ülikooli välisüliõpilaste eesti keele õppe korraldust suunavad peamiselt ülikool ning HTM. Viimasele on eesti keele teise keelena õppe korraldamine üks suurtest eesti keele arengu strateegilise planeerimise valdkondadest (HTM 2021). Eesti keele arengukavas (HTM 2021: 5) nimetatakse täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe peamise kitsaskohana õppe kvaliteeti ja pakkumist. Strateegiline peaesmärk ongi pakkuda kvaliteetset ja kättesaadavat õpet, mis suurendaks eesti keelt oskavate inimeste arvu (HTM 2021: 10). Selle saavutamiseks nähakse muu hulgas ette, et välisüliõpilastele ja -õppejõududele tuleb õpetada eesti keelt nende kaasamiseks, et nad tuleksid eestikeelses keskkonnas toime (10. lk).

Ka HTMi ning Tartu Ülikooli vahel sõlmitud halduslepingus (2022) on rõhutatud vajadust kaasata välisüliõpilased Eesti ühiskonda ja tööturule: ülikool „loob tingimused välisüliõpilaste ja -õppejõudude kaasamiseks Eesti ühiskonda ja pakub välisüliõpilastele eesti keele ja kultuuri õpet

vähemalt 6 EAP mahus“ (HTM 2022: punkt 3.2.7). Samuti on kokku lepitud, et ülikool „pakub välisüliõpilastele õpet eelkõige suurema tööjõu vajadusega valdkondades ning toetab üliõpilasi kontaktide loomisel töömaailmaga, sealhulgas tagab Eesti tööturule suunatud ingliskeelsete õppekavade üliõpilastele ligipääsu eesti keele õppele, mis võimaldab saavutada B1 keeletaseme“ (punkt 3.3.3).

Tartu Ülikoolis on alates 2023/2024. õppeaastast eesti keele õpe kohustuslik esimesel ja teisel õppeastmel ingliskeelsete õppekavade järgi õppivatele eesti keele oskuseta üliõpilastele (Tartu Ülikooli senat 2023). Erand on tehtud üheaastaste õppekavade ja välisriigis õppimise kohustusega õppekavade jaoks (Tartu Ülikooli senat 2023). Välisüliõpilased alustavad keeleõppega esimesel või teisel semestril olenevalt õppekava ülesehitusest. Ülikoolis saavad välisüliõpilased ja -töötajad õppida eesti keelt tasuta tasemetel A1 kuni C1. Eesti keele õpet välisüliõpilastele korraldavad peamiselt maailma keelte ja kultuuride instituut (tasemel A1 kuni B2) ning eesti ja üldkeeleteaduse instituut (tasemel C1). Võimalusi eesti keelt õppida on ja neid on viimastel aastatel ülikooli arengufondi toel ja tasemeõppe strateegilise arengutoetuse rahastusega mitmekesisstatud, mh on juurde loodud suhtlemisele orienteeritud ja vabamaid keeleõppeformaate: on laiendatud tandemkursust, loodud suhtluskursus keelesõbraga, korraldatakse keelekohtinguid ja ülikooli töötajatele keelekohvikuid.

2.2. Välisüliõpilased eesti keele kui teise keele õppijatena

Uussisserändajatele, sh välisüliõpilastele keskenduvates uuringutes (Kallas jt 2014; Kaldur jt 2019) on järeldatud, et eesti keelt peetakse Eestis kohanemise seisukohalt oluliseks, aga see ei tähenda, et inimestel oleks tugev motivatsioon ja tajutud vajadus eesti keelt õppida. Liis Reile magistritöö (2018) välisüliõpilaste keeleõppemotivatsioonist näitab, et eesti keele õppesse suhtutakse positiivselt, kuid huvi tuleneb soovist kasutada keelt argisuhtluses õpingute ajal, mitte tuleviku väljavaateid silmas pidades. Birute Klaas-Lang ja Liis Reile (2019: 93) järeldavad, et välisüliõpilaste keeleõppehuvi ajendab soov mõista eesti kultuuri ja kõnelejaid, kuid eesti keel ei ole neile „kasulik või vajalik hea töökoha saamiseks, karjääritegemiseks ega ka edasisteks õpinguteks“. Välisüliõpilased ise näevad Eesti tööturule siirdumise peamise takistusena ebapiisavat eesti keele oskust (Ernst & Young Baltic 2017; Gross, Veldre 2017; EKKA 2019).

Välisüliõpilaste motivatsiooni vähendab ülikoolis inglise keelega hakkamasaamine, sh eestlastega suheldes, eesti keele keerukus ning piiratud ajaressurss keeleõppeks (Reile 2018). Eelnevad välisüliõpilaste ja -töötajate kohta tehtud uuringud on viidanud ka rahulolematusele ülikoolide pakutud eesti keele õppe võimaluste ja nende kättesaadavusega ning teabega keelenõudmiste ja õppimisvõimaluste kohta (Ernst & Young 2017; Gross, Veldre 2017; Klaas-Lang, Rozentalde 2023).

Siiski on kasulik veel kord pöörduda tööturu-uuringute poole, mis näitavad, et kohaliku keele oskus mängib välisüliõpilaste tööturule liikumises küll rolli, aga ei ole peamine tegur. Seda kinnitavad Soomes tehtud uuringud. Rolle Alho (2020) järeldeb, et hea soome keele oskusega välisüliõpilaste väljavaated endale sobiv töökoht leida on küll paremad kui ülejäänutel, kuid tööd on aina kergem leida ka neil, kelle soome keel on kesine. Alho informandid seletavad seda majanduse rahvusvahelisemaks muutumise ja sisserände suurenemisega: mida rohkem sisserändajaid, kes ei räägi soome keelt, seda rohkem töökohti, kus pole soome keele oskust vaja. Lisaks on rõhutatud riigi ja ülikoolide järjepidevat tööd välisüliõpilaste Soome jäämise nimel (Kallas jt 2014).

3. Andmed ja meetod

Artiklis analüüsitavad andmed on kogutud uuringu tarbeks, mille eesmärk oli mõista Tartu Ülikooli välismagistrantide eesti keele õppe kogemust ja tulevikukavatsusi, et nende keeleõpet paremini korraldada. Uuringu fookuses on ingliskeelsete õppekavade magistrandid, kuna välisüliõpilased tulevad Eestisse enamasti õppima nende õppekavade järgi. 2022/2023. õppeaastal oli täielikult või osaliselt ingliskeelsel magistriõppekaval pool ehk 50,5% kõigist välisüliõpilastest (Haridussilm 2023). Uuringu jaoks koguti andmed ankeetküsitluse abil Limesurvey keskkonnas. Küsimustik koostati ja kooskõlastati Tartu Ülikooli keeleõppekorraldajatega rektoraadist ning maailma keelte ja kultuuride instituudist. Uuringust kutsuti osa võtma ingliskeelsete magistriõppekavade välisüliõpilased. Küsimustik edastati neile eesti ja inglise keeles, peaaegu kõik eelistasid vastata inglise keeles. Küsimustik koosnes taustaandmetest ja kahest teemaplokkist. Esimene plokk käis eesti keele omandamise kogemuse, eesmärgi ja vajaduse kohta ning teine tulevikukavatsuste kohta.

Välisüliõpilastele saadeti uuringukutse mitut kanalit pidi, nendega polnud võimalik otse ühendust võtta. Esiteks paluti ingliskeelsete magistri-õppekavade programmijuhtidel ja õppekorraldusspetsialistidel edastada uuringukutse oma välismagistrantidele. Teiseks levitati uuringukutset välisüliõpilaste infokirjades. Kolmandaks levitasid välisüliõpilastele küsimustikku eesti keele õpetajad ning instituutide juhtidele õppeprorektor. Küsimustikule sai vastata 08.05.–05.06.2023 ja 03.–31.10.2023. Andmed koguti üldistatult, vastaja isikut tuvastamata kujul. Vastajad on välismagistrandid, kes olid tasemeõppes 2022/2023. ja 2023/2024. õppeaastal. Neile, kes astusid ülikooli kaheaastasele õppekavale 2023/2024. õppeaastal, oli eesti keele õpe kohustuslik, varasematele üliõpilastele soovituslik.

Analüüsiks võeti arvesse 175 ankeeti. Küsimuste hulgas oli nii vastu-sevariantidega kui ka avatud küsimusi. Tekstikommentaari paluti tegurite kohta, mis mõjutavad vastaja otsust Eestisse jääda või siit lahkuda, ning ettepanekute kohta eesti keele õppe korraldamiseks ülikoolis. Esimesele küsimusele kirjutas vastuse 108 ja teisele 109 üliõpilast. Analüüsitavate tekstikommentaaride maht on 6281 sõna. Vastused sisestati kvantitatiivse andmeanalüüsi jaoks statistikaprogrammi SPSS 29 ja tekstikommentaariid kvalitatiivseks andmeanalüüsiks programmi Atlas.ti.

Kvantitatiivse analüüsi tarbeks kasutati k-keskmiste klasterdamist kolme tunnuse alusel: enesehinnanguline eesti keele oskus, eesti keele kasutamise sagedus ja eestlaste osakaal suhtlusringkonnas. Tekkinud klastrite puhul analüüsiti, kuidas ja miks on või ei ole välisüliõpilased eesti keelt õppinud ning mida nad kavatsevad teha pärast õpingute lõppu. Seoste analüüsimiseks kasutati sõltuvalt klastrist hii-ruut-testi ja T-testi. Esitatakse hii-ruut-statistiku, T-statistiku, vabadusastmete arvu (df) ja olulisuse tõenäosuse (p) väärtus. Seoste analüüsimisel sõltuvalt õppevaldkonnast ja päritoluriigist kasutati dispersioonianalüüsi (ANOVA) ning rühmadevaheliseks võrdluseks Tukey HSD testi. Statistiliselt oluliseks peetakse erinevusi, mille p-väärtus on $< 0,05$.

4. Analüüs

4.1. Valimi kirjeldus

Uuringus osalejad on pärit 49 riigist ja nimetavad emakeelena 46 keelt. Kõige tihedamini on vastajad pärit Ukrainast (24), Indiast (13), USAst (10), Aserbaidžaanist (10) ja Soomest (10) ning räägivad (ühe) emakeelena vene (31), ukraina (30) ja inglise keelt (26). Vastajate hulgas on mehi (53,7%) rohkem kui naisi (43,4%). Vastajad on enamasti kahekümnendates eluaastates: 18–24-aastaseid on 32% ja 25–29-aastaseid 39,4%. Lisaks on 30–39-aastaseid vastajaid 22,9%, neist vanemaid on vähe. Pea kõik on elanud Eestis alla viie aasta (40% alla aasta ja 58% üks kuni viis aastat) ja õpivad Tartus. Tartu Ülikooli Pärnu ja Narva kolledžis, Viljandi kultuuriakadeemias ja õigusteaduskonna Tallinna esinduses toimub 6,9% õppetöö; üks vastaja õpib veebiõppes. Enim on vastajaid loodus- ja täppisteaduste (LV, 36%) ning sotsiaalteaduste valdkonnast (SV, 32%). Humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnas (HV) õpib 22% ning kõige vähem on vastajaid meditsiiniteaduste valdkonnast (MV, 9%). Tartu Ülikoolis õpibki SVs ja LVs rohkem välisüliõpilasi kui HVs ja MVs.

4.2. Eesti keele oskus, kasutamise sagedus ja eestlaste osakaal suhtlusringkonnas

Vastajatel paluti hinnata oma eesti keele oskust viiepalliskaalal (1 – väga hea, 2 – hea, 3 – rahuldav, 4 – vähene, 5 – ei oska); keskmine tulemus on 3,91, standardhälve on 0,832. Kõige kõrgemalt hindavad oma eesti keele oskust MV vastajad (3,00, standardhälve 0,707; vt tabel 1). Valdkondade omavahelisel võrdlusel (Tukey HSD test) eristubki MV (võrdluses SV ja LTga $p = < 0,001$; võrdluses HVga $p = 0,022$). Keeleoskus erineb ka päritoluriikide võrdluses, statistiliselt oluline erinevus on Euroopa Liidu (EL) ja Aasia riikidest pärit üliõpilaste enesehinnangulise keeleoskuse vahel (ELi riikidest pärit vastajate keskmine 3,49, standardhälve 1,121; Aasia riikidest pärit vastajate keskmine 4,06, standardhälve 0,787). Päritolukohtade omavaheline võrdlus (Tukey HSD test) näitab usaldusväärset erinevust, $p = 0,022$.

Vastajatel paluti hinnata, kui tihti nad kasutavad eesti keelt. Hinnang paluti anda neljapalliskaalal (1 – iga päev, 2 – sageli, 3 – harva, 4 – üldse mitte); keskmine tulemus 2,64, standardhälve 0,959. Vastustes on

Tabel 1. Keskmine eesti keele oskus valdkondade kaupa

				ANOVA	
	n	Keskmine	Standardhälve	F	p-väärtus
HV	32	3,75	0,916	6,774	< 0,001
SV	46	4,04	0,759		
LT	52	4,00	0,741		
MV	13	3,00	0,707		

usaldusväärne seos keeleoskusega: nende hulgas, kes hindavad oma eesti keele oskust väga heaks, heaks või rahuldavaks, on eesti keele keskmise kasutamissageduse väärtus 1,66, standardhälve 0,745; seevastu nende seas, kes hindavad oma eesti keele oskust kehvemaks, on eesti keele keskmise kasutamissageduse väärtus 2,94, standardhälve 0,802; t-statistiku väärtus $-8,047$, $df = 133$, $p = < 0,001$. Statistiliselt oluline erinevus on valdkondade vahel: eesti keele kasutamise tiheduselt tõusevad esile MV vastajad (keskmine 1,69, standardhälve 0,751), valdkondade omavahelisel võrdlemisel (Tukey HSD test) eristub MV (võrdluses LTga $p = < 0,001$, SVga $p = 0,004$, HVga $p = 0,022$). Päritoluriikide võrdluses statistiliselt usaldusväärset erinevust eesti keele kasutamise sageduses ei esine.

Lisaks eesti keele oskuse ja kasutamise tiheduse määramisele paluti vastajatel hinnata, kui suure osa nende tihedast suhtlusringkonnast moodustavad eestlased. Vastuseid paluti viiepalliskaalal (1 – kõik, 2 – suurem osa, 3 – pool, 4 – väiksem osa, 5 – mitte keegi); keskmine tulemus on 3,67, standardhälve on 0,885. Statistiliselt usaldusväärne erinevus esineb nende vahel, kes hindavad oma eesti keele oskuse vähemalt rahuldavaks (keskmine 3,38, standardhälve 0,907), ja nende vahel, kelle eesti keel on kehvem (keskmine 3,76, standardhälve 0,863); t-statistiku väärtus on $-2,186$, $df = 138$, $p = 0,030$. Valdkondade ja päritoluriikide võrdluses statistiliselt olulist erinevust eestlastega suhtlemisel ei esine.

Vähendamaks keeleoskuse subjektiivse enesehinnangu mõju, jagati edasise analüüsi jaoks vastajad k-keskmiste klasteranalüüsi meetodil kahte klastrisse vastavalt eesti keele oskusele, eesti keele kasutamise sagedusele ja eestlaste osakaalule suhtlusringkonnas. Klastrid on esitatud tabelis 2. Esimesse klastrisse kuuluvad need, kelle eesti keele oskus on vähene, kes kasutavad eesti keelt harva ja kelle suhtlusringkonnast moodustavad eestlased väiksema osa. Teise klastrisse jaotusid need, kelle eesti keele oskus on rahuldav, kes kasutavad eesti keelt sageli ja kelle suhtlusringkonnast

moodustavad eestlased poole. Klastrisse 1 kuulub kõige enam Aasiast pärit välisüliõpilasi, klastrisse 2 aga ELi riikidest tulnud välisüliõpilasi. Enamik vastajaid MV valdkonnast kuulub klastrisse 2.

Tabel 2. Välisüliõpilaste klastrid eesti keele oskuse, kasutamise sageduse ja suhtlusringkonda kuuluvate eestlaste osakaalu alusel

	Klaster 1	Klaster 2
Eesti keele oskus	vähene (4)	rahuldav (3)
Eesti keele kasutamise sagedus	harva (3)	sageli (2)
Eestlaste osakaal suhtlusringkonnas	väiksem osa (4)	pool (3)
Vastajate arv	91 vastajat	42 vastajat

4.3. Eesti keele õppimise kogemus

Enamik vastajaid on õppinud eesti keelt ülikoolis eesti keele kursustel (vt tabel 3), sealjuures on klastrisse 1 kuuluvad üliõpilased käinud keskmiselt 2,36 kursusel, standardhälve 1,366, ja klastrisse 2 kuuluvad üliõpilased 2,78 kursusel, standardhälve 1,245; t-statistik $-1,464$, $df = 89$, $p = 0,147$, seega statistiliselt olulist erinevust kursuste arvu osas klastrite vahel ei ole. Ka ei ole ülikoolis läbitud kursuste arv statistiliselt usaldusväärses seoses sellega, kui kaua vastaja on Eestis elanud ja Tartu Ülikoolis õppinud. Enamik vastajaid mõlemas klastris arvab, et Tartu Ülikool pakub piisavalt võimalusi eesti keelt õppida.

Lisaks ülikoolikursustele on välisüliõpilased eesti keelt õppinud veebipõhistes keeleõppekeskkondades, näiteks Keeleklikis ja keeleõppe-rakendustes, ning praktiseerinud argiolukordades, näiteks tänaval, poes ja kohvikus. Eesti keelt õpitakse ka iseseisvalt ja sõpradelt-tuttavatel. Klastrite võrdluses on kõiki eespool mainitud keeleõppe viise rohkem kasutanud klastrisse 2 kuuluvad üliõpilased, erinevused on statistiliselt olulised (vt tabel 3).

Kõige enam on vastajaid eesti keele juurde toonud huvi paiga ja keele vastu. Mõlemas klastris märgib enamik vastajaid, et on õppinud eesti keelt, sest elavad Eestis, siiski on klastrisse 2 kuuluvad välisüliõpilased seda põhjendust esile toonud tihedamini (hii-ruut-statistik $5,064$, $df = 1$, $p = 0,024$; vt tabel 4). Klastrisse 2 kuuluvad vastajad on Eestis pikemalt elanud. Vastajatel paluti märkida oma Eestis elamise kestus neljapalliskaalal (1 – vähem kui aasta; 2 – 1–5 aastat; 3 – 6–10 aastat; 4 – rohkem

Tabel 3. Eesti keele õppimise viis. Vastused küsimusele „Milline on Teie eesti keele õppimise kogemus?“

	Klaster 1, %	Klaster 2, %	Hii-ruut-statistik	df	p-väärtus
Olen õppinud ülikoolis eesti keele kursustel	60,4	85,7	8,496	1	0,004
Olen õppinud veebi-põhistes keeleõppe-keskkondades	39,6	59,5	4,613	1	0,032
Olen õppinud argi-situatsioonides suheldes	38,5	59,5	5,148	1	0,023
Olen iseseisvalt õppinud	19,8	50	12,663	1	< 0,001
Olen õppinud sõpradelt, tuttavatelt	17,6	57,1	21,386	1	< 0,001

kui 10 aastat). Klaster 1 on keskmine tulemus 1,56, standardhälve 0,562, ja klaster 2 on keskmine 1,83, standardhälve 0,660; t-statistiku väärtus -2,462, df = 131, p = 0,015. Vastajad kirjutavad, et õpivad eesti keelt huvist eesti kultuuri ja ajaloo vastu ning austusest paiga vastu, kuhu nad on tulnud kõrgharidust omandama (vt näide 1).

- (1) „Ma tahan eesti keelt õppida. Ma olen kolinud Eestisse õppima ja arvan, et on oluline, et ma näen keeleõppega vaeva.“ (SV, L1 = inglise)

Teine levinuim vastus küsimusele eesti keele õppimise põhjuste kohta on mõlema klasteri vastajate hulgas, et meeldib keeli õppida. Lisaks on ligi pool vastajatest mõlemas klasteris märkinud, et õpib eesti keelt, kuna see on õppekavas soovituslik või kohustuslik. Mõlemasse klasterisse kuuluvad üliõpilased märgivad, et õpivad ka sõprade-tuttavatega suhtlemiseks. Nende vastuste puhul ei esine statistiliselt usaldusväärset erinevust klasterite vahel.

Eesti keele õppimist praktilistel põhjustel peale sõprade-tuttavatega suhtlemise tuuakse välja harvem ja peamiselt klasteris 2, kus on vastajaid, kes nimetavad eesti keele õppimise põhjusena soovi töö leida (vt tabel 4 ja näide 2), kasutada eesti keelt õppetöö jaoks (hii-ruut-statistik 14,997, p = < 0,001) ja olemasoleva töö jaoks (hii-ruut-statistik 6,023, p = 0,014). Õppetöö ja töökoha jaoks õppimisel on klasterite vahel statistiliselt oluline erinevus.

- (2) „Minu kõht: ma pean süüa ostma, seega pean raha teenima, seetõttu pean õppima eesti keelt ja saama stabiilse töökoha.“ (HV, L1 = ukraina, vene)

Tabel 4. Põhjused eesti keelt õppida. Vastused küsimusele „Miks olete eesti keelt õppinud?“

	Klaster 1, %	Klaster 2, %	Hii-ruut-statistik	df	p-väärtus
Elan Eestis	72,4	90,2	5,064	1	0,024
Meeldib keeli õppida	55,3	68,3	1,881	1	0,170
On õppekavas soovituslik või kohustuslik	45,5	46,3	0,008	1	0,927
Sõpradega, tuttavatega suhtlemiseks	38,2	53,7	2,602	1	0,107
Läheb vaja töö leidmiseks	15,8	29,3	2,968	1	0,085
Läheb vaja õppetöö jaoks	5,3	31,7	14,997	1	< 0,001
Läheb vaja olemasoleva töö jaoks	2,6	14,6	6,023	1	0,014

4.4. Eesti keele õpe seoses tulevikuplaanidega

Eelnevast analüüsist saab aimu, et enamasti on välisüliõpilased eesti keelt omandanud keele tundmaõppimiseks ja kasutamiseks ülikooliõpingute ajal, mitte niivõrd tuleviku töö- ja õppimisvõimalustele mõeldes. Samas on näha, et üliõpilaste huvi eesti keele vastu ei ole piirdunud ühe kohustusliku või soovitusliku eesti keele kursusega, vaid nad on õppinud eesti keelt rohkematel eesti keele kursustel ja iseseisvalt. Kaks kolmandikku vastajatest mõlemas klastris õppisid uuringus osalemise ajal eesti keelt juurde ja isegi rohkem vastajaid mõlemas klastris kavatsesid eesti keelt (ka) lähiajal õppida (vt tabel 5). Klasterite vahel ei ole statistiliselt olulist erinevust tuleviku keeleõppeplaanide suhtes. Need, kes ei õpi eesti keelt juurde ja/või ei katse seda lähiajal teha, märgivad peamiseks põhjuseks Eestist lahkumise või ebakindluse Eestisse jäämisel (vt ka näide 3), klasterite vahel ei ole statistiliselt olulisi erinevusi.

(3) „Ma ei katse Eestis lähitulevikus elada.“ (HV, L1 = vene, läti)

Õpingute lõpetamise järel katseb kümnest vastajast neli jääda Eestisse tööle (42,5%). Vastajad, kellel on plaanis jääda Eestisse edasi õppima, katsevad siin ka tööle asuda. Eestis viibimise pikkus ja tulevikukavatsus ei ole omavahel seotud. Huvitaval kombel on Eestisse jääjaid vähem klastris 2, st nende vastajate hulgas, kes oskavad eesti keelt paremini, kasutavad seda sagedamini ja suhtlevad eestlastega rohkem (hii-ruut-statistik 4,769, $p = 0,029$; vt tabel 6).

Tabel 5. Eesti keele õppimise jätkamine. Vastused küsimustele „Kas õpite praegu juurde eesti keelt?“, „Kas kavatsete lähitulevikus eesti keelt juurde õppida?“ ning „Mis põhjustel Te ei õpi / ei kavatse õppida eesti keelt juurde?“

	Klaster 1, %	Klaster 2, %	Hii-ruut-statistik	df	p-väärtus
Õpin praegu eesti keelt juurde.	67,1	67,5	0,001	1	0,969
Kavatsen lähiajal eesti keelt juurde õppida.	83,1	74,3	1,146	1	0,284
Ei õpi eesti keelt, sest kavatsen Eestist lahkuda või olen ebakindel, kas saan Eestisse jääda.	42,3	66,7	2,259	1	0,133

Tabel 6. Õpingutejärgsed plaanid. Vastused küsimusele „Mida Te kavatsete teha pärast käimasolevate õpingute lõpetamist?“

	Klaster 1, %	Klaster 2, %	Hii-ruut-statistik	df	p-väärtus
Jääda Eestisse tööle	48,4	40,5	0,718	1	0,397
Raske öelda / Ei tea	36,3	31	0,358	1	0,549
Lahkuda Eestist	24,2	42,9	4,769	1	0,029
Jääda Eestisse edasi õppima	18,7	11,9	0,956	1	0,328

Klastritevahelise erinevuse põhjuseid on kaks. Esiteks kavatsevad Eestisse kõige tihedamini jääda vastajad Lõuna- ja Kesk-Ameerikast, Aasiast, Aafrikast ning Ukrainast ja Venemaalt, keda on rohkem klastris 1. Seevastu ELi riikidest pärit tudengid kavatsevad kõige rohkem pärast õpingute lõpetamist Eestist lahkuda ja nad moodustavad suure osa klastrist 2. Päritoluriikide ja -kontinentide võrdluses (Tukey HSD test) eristuvadki Eestisse jäämises osas statistilise usaldusväärsusega üliõpilased, kes on pärit EList ja Aasiast ($p = 0,043$). Teiseks kuulub enamik MV tudengeid klastrisse 2. Nemad on omandanud eesti keele oskuse, aga kavatsevad pärast õpinguid naasta tööle kodumaale või minna tööle mujale (Tukey HSD test MV võrdluses HV ja LTga $p < 0,001$; HV võrdluses SVga $0,003$; vt ka näide 4).

- (4) „Ma olen soomlane, kes õpib Eestis arstiteadust ja aus fakt on see, et palgad on Soomes kõrgemad kui Eestis.“ (MV, L1 = soome)

Kvalitatiivsest andmeanalüüsist tuleb välja, et peamine tegur, mis mõjutab vastajate otsust jääda või lahkuda, on töö- ja/või õppekoht. Need, kes kavatsevad Eestisse jääda, toovad peamiste põhjustena välja olemasoleva töökoha, lootuse leida tööd või plaani astuda Eestis doktoriõppesse. Need, kes kavatsevad Eestist lahkuda, rõhutavad kehvi võimalusi leida kvalifikatsioonile, palgaootustele ja huvidele vastav töö või on neil mujal juba olemas töö- või õppekoht. Need, kes ei tea, mida pärast lõpetamist teha, toovad tihti välja, et tahaksid jääda, kui leiaksid sobiva töökoha või harvematel juhtudel saaksid doktoriõppekoha (vt näide 5).

- (5) „Ma ei ole kindel, ma kavatsen astuda doktorantuuri .. mulle meeldib tegelikult Eesti. Aga üliõpilasel, kelle peeriala pole IT ja kellel ei ole tugevat eesti keele tausta, on raske leida viisi siia jäämiseks.“ (HV, L1 = hiina)

Töökoha leidmine sõltub välisüliõpilaste sõnul nende erialast ehk sellest, kui palju on Eestis konkreetset erialal tööpakkumisi, üliõpilase päritolust ja eesti keele oskusest (vt näide 5). Kui Eestisse jääda plaanivad tudengid ei tee otsust mõjutava tegurina juttu keelest, siis need, kes plaanivad lahkuda või kes on tuleviku suhtes ebakindlad, toovad lisaks puudulikele töö- ja õppevõimalustele korduvalt esile keeleküsümuse. Vastajad kirjutavad, et ei kavatse Eestisse jääda või on jäämises ebakindlad, kuna eesti keele oskusega on neil raske siin tööd leida (vt näited 5, 6), või tunnevad, et oma emakeeles on kergem erialal töötada (vt näide 7).

- (6) „Eesti keele mitteoskamine on kahjuks peamine põhjus Eestist lahkumiseks. .. Ma tahaksin jääda ja siin töötada!“ (LT, L1 = urdu)
- (7) „Ma tahan töötada oma kodumaal (Soomes) .. arstitööle on lihtsam keskenduda, kui saan kasutada tööl emakeelt.“ (MV, L1 = soome)

Üliõpilased mõlemas klastris, aga eriti klastris 1 väidavad, et kaaluksid Eestisse jäämist, kui oskaksid paremini eesti keelt (hii-ruut-statistik 3,988, $p = 0,046$; vt tabel 7). Enamik välisüliõpilasi mõlemas klastris, aga eriti klastris 2 on otsinud Eestis tööd (hii-ruut-statistik 9,507, $p = 0,002$), vastajatelt ei küsitud, kas nad on otsinud erialast tööd. Enamik üliõpilasi mõlemas klastris on valmis töötama eestikeelses töökeskkonnas, st hoolimata keeleoskusest (hii-ruut-statistik 0,639, $p = 0,424$).

Tabel 7. Vastused küsimustele „Kui oskaksite paremini eesti keelt, kas kaaluksite Eestisse jäämist?“, „Kas olete otsinud Eestis tööd?“ ja „Kas olete valmis töötama eestikeelses töökeskkonnas?“

	Klaster 1, %	Klaster 2, %	Hii-ruut-statistik	df	p-väärtus
Kui oskaksite paremini eesti keelt, kas kaaluksite Eestisse jäämist?	88,1	71,9	3,988	1	0,046
Kas olete otsinud Eestis tööd?	51,4	81,6	9,507	1	0,002
Kas olete valmis töötama eestikeelses töökeskkonnas?	70,5	63,4	0,639	1	0,424

Lisaks töövõimaluste olemasolule kirjutavad jääda soovijad, et neil on Eestis hea elada: siin on ilus, turvaline ja rahulik, elu pole ülearu kallis ja inimesed on sõbralikud. Tartut peetakse heaks elamis- ja õppimispaigaks. Vastaja lähedane suhtlusvõrgustik mängib otsuse tegemisel teatud määral rolli. Mõni üksik toob välja, et kavatseb jääda, kuna on isiklikult eestlasega seotud. Need, kes kavatsevad lahkuda, toovad põhjusena välja mujal elavad pere ja sõbrad. Mõned põhjendavad jäämist või lahkumist poliitiliste sündmuste ja võimalustega. Mitu vastajat Ukrainast kirjutavad, et kavatsevad jääda Ukrainas toimuva sõja tõttu, eriti kui neil on Eestis olemas töökoht. Harva käivad vastajate lahkumist põhjendavatest vastustest läbi Eesti poliitiline kliima, seadusandlus ja see, et eestlased ei võta välismaalasi omaks. Pigem ei ole nende probleemidega kokku puutunud. Mõned üliõpilased Venemaalt ja Valgevenest selgitavad oma ebakindlust Eestisse jäämise osas õiglusliku staatuse, viisa- ja keeleküsimusega (8).

- (8) „Eesti seaduse järgi pean riiki jäämiseks omandama eesti keele B2-tasemel, mis on päris kõrge, aga olen keeleõppest huvitatud, seega olen väga motiveeritud. Ma lahkun, kui ma ei omanda eesti keelt B2-tasemel.“ (LT, L1 = vene)

4.5. Välisüliõpilaste keeleõppe vajadused

Vastajad mõlemast klastrist toovad peamiste probleemidena eesti keele õppimisel välja aja- ja suhtlusvõimaluste puudumise. Üks ajapuuduse aspekte on keelekursuste mitesobitumine õppeplaani, seda rõhutatakse korduvalt. Lahendusena pakutakse, et eesti keel võiks olla kohustuslik osa õppekavast, mida see nüüdseks on, kuigi enamasti ainult 6 EAP ehk ühe sissejuhatava kursuse ulatuses. Vastuseisu keeleõppe kohustuslikkusele vastustest ei ilmne.

Tihti on välisüliõpilastel vajaka eestikeelse suhtluse võimalustest. Vastajad peavad oluliseks praktilise suhtlemise harjutamist. Nad soovivad luua eesti keele tundides rohkem võimalusi suhtlemise harjutamiseks, õppida kõnekeelt ja käsitleda teemasid, millega nad välismaalastena Eestis kokku puutuvad, nt eestikeelne suhtlus poes, kohvikus, pangas, postkontoris ja tee küsimine linnas. Samuti soovivad vastajad organiseerida tunniväliseid praktilisi harjutamisvõimalusi: käia eesti keele kursuste raames õpetajatega poes, külastada ühiselt üritusi, korraldada väljasõite, mängida mängu või niisama suhelda (vt näide 9). Soovitakse kokku puutuda eestlastega, kellega saaks suhtlemist harjutada (vt näide 10). Suhtlusoskuste arendamiseks on pakutud ka tandemi ja keelesõbra mõtet. Ülikoolis on need võimalused olemas, aga teave ei ole vastajateni jõudnud.

- (9) „Soovin, et oleks koht, kuhu minna ja kus peaks rääkima eesti keelt, et oleks võimalik õppida keelt seda kasutades.“ (SV, L1 = inglise)
- (10) „See, mil määral rahvusvahelist kogukonda hoitakse Eesti tudengitest eraldi (eraldi kursused, eraldi ühiselamud) muudab kohalike hulgas sõprade leidmise ja keele praktiseerimise keeruliseks.“ (LT, L1 = inglise)

Vastajate hulgas on neid, kes pole rahul eesti keele õppe tempoga ja sooviksid keelt omandada kiiremini, kui neil ülikoolis praegu võimalik on. Nende jaoks võiks tunnid olla raskemad, toimuda tihedamini ja eesti keele õpe olla intensiivsem (vt näide 11). On neid, kes soovivad intensiivkursuseid, mis sobiks tunniplaani. Need on üliõpilased, kes tahaks jääda Eestisse ning väljendavad valmisolekut intensiivselt eesti keelt õppida, aga ütlevad, et selleks pole ülikoolis piisavalt võimalusi (vt näide 12).

- (11) „Oleks tore, kui oleks eesti keele kursus, kus kogu A1 läbitaks ühe semestriga, umbes sama arv tunde nagu praegu, aga suuremad ootused üliõpilastele. Muutke keeleõpe raskemaks! Inimesed saavad sellega hakkama. Me tahame õppida.“ (LT, L1 = inglise)

- (12) „Tartu Ülikool .. peab pakkuma KAASAVAT KOGEMUST rahvusvahelistele üliõpilastele, eriti neile, kes õpivad kahe- või mitmeaastaste õppekavade järgi. Sest neil LÄHEB vaja eesti keelt vähemalt C1-tasemel, et leida kohalikul tööturul hea töö. Palun võimaldage seda!“ (LT, LV = urdu)

5. Järeldused

Eesti riigiasutuste ja Tartu Ülikooli keeleõppepoliitikas rõhutatakse vajadust välisüliõpilasi Eesti ühiskonda ja tööturule kaasata. Artiklis on kaardistatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste eesti keele õppimise kogemusi ja vajadusi keeleõppekorralduse tarbeks. Esiteks on artiklis otsitud vastust küsimusele, milline on Tartu Ülikooli välisüliõpilaste eesti keele õppe kogemus. Artikli aluseks olev uuring näitab, et välisüliõpilased tunnevad eesti keele õppimise vastu huvi: nad on enamasti eesti keelt õppinud ülikooli pakutavatel tasuta eesti keele kursustel rohkem kui kohustuslike või soovituslike ainepunktide kättesaamiseks. Sarnaselt Reile (2018) tulemustega ilmneb ka sellest uuringust, et välisüliõpilasi kannustab eesti keelt õppima peamiselt Eestis elamine: soov mõista eesti kultuuri ja eesti keele kõnelejaid ning austus paiga vastu, kus nad kõrgharidust omandavad. See keeleõppe ajend kasvab Eestis veedetud aja jooksul. Eesti keele õppe kohustuslikkuse vastu välisüliõpilased ei ole, pigem soovitakse, et see nii oleks, sest siis peab keeleõpe mahtuma tunniplaani. Selles osas eristuvad välisüliõpilased selgesti ülikooli akadeemilistest välistöötajatest, kes pooldavad läbinisti pehmeid võimalusi loovat keeleõppekorraldust ja seisavad keeleõppe kohustuslikkuse vastu (Klaas-Lang, Rozentalde 2023). Samuti on välisüliõpilased vastupidiselt akadeemilistele välistöötajatele (Klaas-Lang, Rozentalde 2023) eesti keele õppe kättesaadavuse, pakku-mise ja kvaliteediga rahul. Lisaks ülikooli pakutavatele keelekursustele õpivad välisüliõpilased eesti keelt veebipõhistes keeleõpperakendustes, iseseisvalt ning suheldes argiolukordades ja sõprade-tuttavatega.

Teiseks on artiklis küsitud, kuidas seostub välisüliõpilaste eesti keele õpe nende tulevikuplaanidega. Enamik vastajaid õppis eesti keelt küsitluse täitmise ajal ja kavatses seda ka edaspidi teha. Need, kes ei plaaninud keelt õppida, tõid põhjuseks kavatsuse Eestist lahkuda. Huvitaval kombel teevad lahkumisplaanide tihedamini need, kelle eesti keele oskus on parem, kes suhtlevad eesti keeles ja eestlastega sagedamini kui ülejäänud. Eesti keele

õppimise soov ei tõuku seega välisüliõpilaste puhul tingimata siia jäämise soovist, eriti paistavad selles osas silma ELi riikidest pärit üliõpilased ja meditsiinivaldkonnas õppivad tudengid.

Riigi poliitikadokumentides ja uuringutes (Haaristo 2014; SA Archimedes 2015; HTM 2022; Rootalu 2023) rõhutatud migratsioonipoliitiline eesmärk, et välisüliõpilased jääksid pärast õpingute lõpetamist Eestisse tööle, põrkub osaliselt selle vastu, kust ja mis erialale välisüliõpilased õppima tulevad ja kas neil erialadel on Eestis võimalik hästi tasustatud tööd leida. Näiteks lahkuvad meditsiinitudengid mujal paremini tasustatud töökohtadele, kuigi oskavad hästi eesti keelt ja suhtlevad kohalikega. Neid kaht tegurit peetakse uuringutes tavaliselt olulisteks välisüliõpilaste paigale jäämist soodustavateks teguriteks (Laine 2017; Alho 2020; Wang 2020). Uuringud on välja toonud, et sellise migratsioonipoliitika elluviimiseks oleks tööle jäämise vaatevinklist mõttekas värvata välisüliõpilasi erialadele, kus on suurem töjõupuudus (Alho 2020; Rootalu 2023). HTMi ning Tartu Ülikooli vaheline haldusleping (2022) seda kehtestabki ning meditsiin on üks valdkondadest, kus Eestis valitseb töjõupuudus (Rootalu 2023). Siinkohal ei takistagi meditsiinitudengitel Eestisse jäämist mitte kohaliku keele mitteoskamine või kohaliku suhtlusvõrgustiku olematus, pigem paremad töötingimused teistes riikides.

Ootuspäraselt ongi välisüliõpilaste sõnul levinuim põhjus Eestist lahkuda või siia jääda seotud töökohaga. Uuringu tulemuste põhjal ei saa täielikult nõustuda Klaas-Langi ja Reile (2019) järeldusega, et välisüliõpilased ei näe eesti keelt kasuliku ega vajalikuna töökoha saamiseks või karjääritegemiseks. Eestis töö leidmist toovad keeleõppe põhjusena välja küll vähesed, kuid selliseid välisüliõpilasi siiski on. Uuringus osalenute jaoks võib paigalejäämine nõuda üleminekut ingliskeelselt kõrghariduselt eestikeelsesse töökeskkonda ning nagu näitavad mitmed eelnevad uuringud (Gross, Veldre 2017; Kreegipuu 2017; EKKK 2019), tajuvad ka selles uuringus osalenud välisüliõpilased vajadust eesti keele järele tööturul. Enamik väidab, et nad kaaluksid Eestisse jäämist, kui oskaksid paremini eesti keelt. Eriti rõhutavad seost eesti keele oskuse ja Eestis töökoha leidmise vahel need, kes kavatsevad lahkuda või kahtlevad, kas saavad siia jääda.

Kolmandaks on artiklis kaardistatud välisüliõpilaste eesti keele õppe vajadusi. Peamiste probleemidena, millega eesti keelt õppides kokku puututakse, toovad välisüliõpilased välja ajapuuduse ja suhtlusvõimaluste

vähesuse. Peamiste ettepanekutena, kuidas ülikoolis keeleõppekorraldust tõhustada, soovivad välisüliõpilased luua intensiivsem õpitee ning leida neile rohkem võimalusi suhelda eesti keeles ja eestlastega nii keeletundides kui ka väljaspool. See näitab nende soovi olla kaasatud kohalikesse võrgustikesse. Huvi tuntakse eesti keele õppimise vastu küll erinevatel põhjustel, mitte peamiselt õpingute järel siia jäämiseks, siiski on neid, kes õpivad eesti keelt eesmärgiga Eestisse jääda ja sooviksid, et nad saaksid ülikoolis intensiivsemalt keelt omandada. Välisüliõpilaste Eesti ühiskonda kaasamise vaatevinklist, mis on nende keeleõppekorralduse peaeesmäärke, näivad kõik need soovitusel mõistlikud ning näitavad, et välisüliõpilased tunnevad ka ise soovi olla kaasatud.

Kirjandus

- Alho, Rolle 2020.** ‘You need to know someone who knows someone’: International students’ job-search experiences. – *Nordic Journal of Working Life Studies* 10 (2), 3–22. <https://doi.org/10.18291/njwls.v10i2.120817>.
- Chiswick, Barry 2009.** The economics of language for immigrants: An introduction and overview. – *The Education of Language Minority Immigrants in the United States*. Ed. by Terrence G. Wiley, Jin Sook Lee, Russell W. Rumberger. Bristol: Multilingual Matters, 72–91.
- Cooper, Robert L. 1989.** *Language Planning and Social Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- EKKA 2019** = Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur 2019. Välisüliõpilaste õppimine ja õpetamine Eesti kõrgkoolides. https://haka.ee/wp-content/uploads/Temaatilise_hindamise_aruanne_2019.pdf.
- Ernst & Young 2017.** Eesti kõrgkoolide 2015. aasta vilistlaste uuring. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/vil2015_aruanne.pdf.
- Gross, Renate, Helena Veldre 2017.** Eesti välisüliõpilaste olukord 2016. Tallinn: Eesti Üliõpilaskondade Liit. <https://www.yumpu.com/xx/document/read/57978832/rahvusvaheliste-tudengite-olukord-eestis-2016-luhi-raport>.
- Haaristo, Hanna-Stella 2014.** Välisüliõpilased Eestis – kas vajame neid ka tööturul? – Poliitikauuringute Keskuse Praxis väljaanne Poliitikaanalüüs 2. <https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2015/03/Valisuliopilased-Eestis.pdf>.
- Haridussilm 2023.** Kõrghariduse valdkonna raport. www.haridussilm.ee.
- Hein, Laura 2016.** Eesti infotehnoloogia (IT) valdkonna välisüliõpilaste töötamishuvi ja -võimalused Eesti IKT ettevõtetes. Magistritöö. Tallinna Tehnikaülikool. <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/957964cf-6541-4441-8cc5-7913628dc800>.

- HTM 2021** = Haridus- ja Teadusministeerium 2021. Eesti keele arengukava 2021–2035. <https://www.hm.ee/media/1516/download>.
- HTM 2022** = Haridus- ja Teadusministeerium 2022. Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Tartu Ülikooli vaheline haldusleping. Vastu võetud 26.10.2022, nr 1.1-6.2/22/948. <https://www.riigiteataja.ee/akt/101112022014>.
- Kaldur, Kristjan, Kats Kivistik, Triin Pohla, Mart Veliste, Nastja Pertsjonok, Maarja Käger, Ave Roots 2019.** Uussisserändajate kohanemine Eestis. Uuringuaruanne. <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/2022/01/Uussisserandajate-kohanemine-Eestis-2019-EE.pdf>.
- Kallas, Kristina, Kristjan Kaldur, Kats Kivistik, Kaarin Plaan, Triin Pohla, Leonardo Ortega, Imre Mürk, Kaido Väljaots 2014.** Uussisserändajate kohanemine Eestis: valikud ja poliitikaettepanekud tervikliku ja jätkusuutliku süsteemi kujundamiseks. Uuringuaruanne. <https://www.ibs.ee/wp-content/uploads/2022/01/Uussisserandajate-kohanemine-Eestis.pdf>.
- Klaas-Lang, Birute, Liis Reile 2019.** Miks õppida „väikest keelt“? Integratiivne vs. instrumentaalne motivatsioon välisüliõpilaste eesti keele õppimisel. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 15. Estonian Papers in Applied Linguistics 15. Toim. Margit Langemets, Maria-Maren Linkgreim, Helle Metslang, David Ogren. Tallinn: Eesti Rakenduslingvistika Ühing, 83–98. <http://dx.doi.org/10.5128/ERYa15.05>.
- Klaas-Lang, Birute, Kerttu Rozenthal 2023.** Conflicting attitudes about the place of Estonian at the University of Tartu: Interpreting survey data on local and international staff. – *Terp taikamosios kalbotëros barų: Mokslinių straipsnių rinkinys prof. Meilutės Ramonienės jubiliejui*. Ed. by Inga Hilbig, Kristina Jakaitė-Bulbukienė, Eglė Žurauskaitė, Inga Daraškienė. Vilnius: Vilnius University Press, 101–113.
- Kreepuu, Tiit 2017.** Välisüliõpilased Eesti kõrghariduses. Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/valisuliopilased.pdf>.
- Laine, Tytti-Maaria 2017.** International Degree Students and Graduates: A Follow-up Study on Employment and Social Integration into Turku. Migration Institute of Finland. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/178074/J-13-ISBN-978-952-7167-32-8-International%20Degree%20Students%20and%20Graduates.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Mortensen, Janus 2014.** Language policy from below: Language choice in student project groups in a multilingual university setting. – *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 35 (4), 425–442. <https://doi.org/10.1080/01434632.2013.874438>.
- Mosneaga, Ana, Lars Winther 2013.** Emerging talents? International students before and after their career start in Denmark. – *Population, Space and Place* 19, 181–195. <https://doi.org/10.1002/psp.1750>.

- Reile, Liis 2018.** Eestis õppivad välisüliõpilased ja eesti keel: hoiakud ja keeleõppimise motivatsioon. Magistritöö. Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/60670>.
- Rønne Nissen, Camilla 2018.** Language policy in reality – A study of language use in two English-Taught courses at University of Copenhagen. – Language Policy and Language Acquisition Planning. Ed. by Maarja Siiner, Francis M. Hult, Tanja Kupisch. Cham: Springer, 187–199. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75963-0_11.
- Rootalu, Kadri 2023.** Välisüliõpilaste majanduslik mõju: Eesti tööturul osalemine 2022/2023. Haridus- ja Noorteamet. https://www.stat.ee/sites/default/files/2024-03/valistudengid_2023_v5_0.pdf.
- Rozenvalde, Kerttu, Birute Klaas-Lang 2022.** Mis keelt kasutada? Keelepoliitika roll üliõpilaste ja akadeemiliste töötajate keelevelikute suunamisel. – Keel ja Kirjandus 8–9, 835–854.
- SA Archimedes 2015.** Eesti kõrghariduse rahvusvahelise tutvustamise strateegia 2015–2020. <https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/korghariduse-rahvusvahelise-tutvustamise-strateegia.pdf>.
- Siiner, Maarja, Francis M. Hult, Tanja Kupisch 2018.** Situating language acquisition planning. – Language Policy and Language Acquisition Planning. Ed. by Maarja Siiner, Francis M. Hult, Tanja Kupisch. Cham: Springer, 1–10. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75963-0_1.
- Spolsky, Bernard 2004.** Language Policy. Cambridge: Cambridge University Press.
- Söderlundh, Hedda 2012.** Global policies and local norms: Sociolinguistic awareness and language choice at an international university. – International Journal of the Sociology of Language 21, 87–109.
- Tartu Ülikooli senat 2023.** Õppekava statuut, muudetud Tartu Ülikooli senati 26. mai 2023. a määrusega nr 6 (jõustunud 26.05.2023). <https://ut.ee/et/sisu/oppekava-ulesehitus>.
- Wang, Zizhen 2020.** Bonding and bridging social capital: The determinants of English language fluency and its effects on the labour market outcome of international students in Ireland. – The Economic and Social Review 51 (1), 35–61.

Kerttu Rozenvalde
 eesti ja üldkeeleteaduse instituut
 Tartu Ülikool
 Jakobi 2
 51005 Tartu
kerttu.rozenvalde@ut.ee

On the link between the Estonian language needs and the future plans of the international students of the University of Tartu

KERTTU ROZENVALDE

To compensate for the decrease in the local population and contribute to Estonia's economic development, the government's migration policy as well as the language policies of the state and the University of Tartu are aimed at the inclusion of international students in the Estonian society and labour market, creating opportunities for those students through learning the Estonian language. For language policies to be successful, it is important to understand the experiences and needs of the participants involved. This paper focuses on the perspectives of international master's students at the University of Tartu, to map their language learning experiences and needs, including their interest in acquiring Estonian to stay working in Estonia. The study draws on a survey conducted among the international students enrolled in an English-medium master's programmes at the University of Tartu in 2023 with 175 participants.

The paper shows that international students take an interest in acquiring Estonian at the university as well as beyond it. They do not oppose the obligation to take an introductory Estonian course; moreover, their interest in taking Estonian courses is greater than is expected from them for obtaining their mandatory credits. They mostly learn Estonian out of interest in Estonia and language acquisition in general. However, among the respondents, there are those who learn Estonian with the desire to find employment in the local labour market. The students are mostly satisfied with the offer, availability, and quality of the Estonian courses. Nevertheless, they would need more opportunities to communicate in Estonian and with Estonians, as they are interested in becoming involved in local social networks and wish that the university would create more opportunities like this for them. Furthermore, those students who aim to stay in Estonia after graduation are interested in learning Estonian more intensively than it is currently possible.

Keywords: international students, higher education, language acquisition planning, language policy, Estonian as second language